

REDAKTIONEEL

Wanneer men in Vlaanderen problemen heeft op familiaal of seksuologisch gebied dan kan men twee richtingen uit. Ofwel belandt men bij privé-werkende personen of organisaties. Ofwel komt men terecht bij de door het Ministerie van Volksgezondheid erkende en gesubsidieerde diensten, nl. de Centra voor Prematrimoniaale, Matrimoniaale en Gezinskonsultaties.

Momenteel telt het Vlaamse landsgedeelte 64 diensten die jaarlijks voor een ruime "hulpverleningsomzet" zorgen. We vonden het daarom de moeite uitgebreid en kritisch stil te staan bij de werking en wettelijke regelingen van deze buro's. Voor VSL loont dit zeker de moeite omdat PMG-centra zich richten tot een werkterrein dat direkt aansluit bij de opleiding en vorming van seksuologen.

Het artikel is geschreven vanuit een kritische vooringenomenheid, en wel om deze reden: in geen enkel wettelijk dokument wordt momenteel rekening gehouden met het bestaan van seksuologen. Wil men als seksuoloog participeren aan de werking van een PMG-centrum dan kan dit slechts via een individuele ministriële beslissing. Er werken als beroepskracht is uitgesloten.

Volledigheidshalve geven we ook de lijst van de bestaande centra.

Verder vindt U in deze uitgave de getrouw weerkerende rubrieken.

CENTRA VOOR PREMATRIMONIALE, MATRIMONIALE en GEZINSKONSULTATIES.I. Wettelijke regelingen betreffende de PMG-centra.

In 1970 verschijnt het eerste Koninklijk Besluit betreffende de erkenning en subsidiëring van PMG-centra. Via verschillende Ministriële en Koninklijke Besluiten (oa 1972 en 1974) wordt het aanvankelijk besluit gewijzigd. Ten slotte verscheen in juli '76 een nieuwe reglementering die de wettelijke criteria van de PMG-buro's in het Vlaamse gewest bepalen (voor het Brusselse gewest in 1978).

PMG-centra kunnen opgericht worden door tal van organisaties, instanties en verenigingen. We noemen er slechts enkelen: provincie, gemeente, mutualiteit, vereniging zonder winstoogmerk, enz. Het K.B. rept met geen letter over een eventuele spreiding van de PMG-centra, in een bepaalde provincie of regio. Zo kan het best voorkomen dat in dezelfde stad in dezelfde straat twee buro's voorkomen, terwijl in een ander landsgedeelte in kilometers geen buro te bespeuren valt. Zo zijn er voor de stad Antwerpen méér buro's voorzien (nl. 24) dan voor de regio Vlaams Brabant én Brussel inbegrepen (nl. 16)! Een rationalisering van de erkenningspolitiek zou een lukraak subsidiëren van PMG-centra voorkomen. Het erkennen van feitelijke situaties, zoals gebeurde door het wettelijk dokument van 1970, kan een uitstekend uitgangspunt zijn ter bevordering van een bepaalde hulpverlening. Eenmaal de aanlooperperiode voorbij mogen we verwachten dat meer en meer gestreefd wordt naar een erkenningspolitiek, gericht op de noden van de bevolking.

Andere lakunes en ongerijmdheden vinden we in de doelstellingen van de centra. Wettelijk is voorzien dat een PMG-buro minstens één van volgende functies moet vervullen:

1. informatie verstrekken betreffende geboorteregeling en anti-

konceptiva alsook desgevallend het ter beschikking stellen van deze middelen;

2. het begeleiden van gezinnen waar er relatiemoeilijkheden bij hun leden zijn;
3. het onthaal en begeleiden van vrouwen die zich omwille van hun zwangerschap in een noodsituatie bevinden;

Op geen enkele wijze wordt voorzien in een preventieve functie van de PMG-centra. De tussenkomsten van de buro's dienen zich te beperken tot advies, opvang en begeleiding van noodsituaties. Kontakt met groepen (vb. voorlichting op school, werken met jongeren- en volwassenorganisaties) is toegelaten, maar wordt niet als een subsidieerbare activiteit erkend.

De subsidiëring beperkt zich trouwens tot individuele prestaties. Het is op zijn minst onlogisch dat PMG-buro's "begeleiding van gezinnen" op zich moeten nemen, maar slechts gesubsidieerd worden voor individuele begeleiding. Echtpaar- en gezins-therapie worden hierdoor uitgesloten. Eveneens het werken met doel- of probleemgroepen (Vb. echtgescheidenen, weduwen, enz.). In de status presens van therapiemodellen is de individuele begeleiding nochtans slechts één van de hanteerbare concepten.

Merken we ten slotte op dat de PMG-centra niet verplicht zijn de drie hoger vernoemde functies te combineren. De werking mag zich beperken tot één van deze drie functies.

Zoals hoger vermeld wilde het aanvankelijk K.B. een feitelijke situatie erkennen. Gevolg is dat gans het dokument eerder een subsidiereglement is dan een beleidsdokument. Zo voorziet het dokument in geen enkele zin in een samenwerking met andere diensten binnen de maatschappelijke of psycho-sociale sektor. Noch worden er richtlijnen voorgeschreven die de kwaliteit van de geboden hulpverlening dienen te waarborgen. Samengevat kunnen we de subsidie waar een beginnend centrum recht op heeft als volgt weer-geven:

- een starttoelage die maximaal gedurende twee jaar wordt toegestaan
- een jaarlijkse vaste subsidie, afhankelijk van het aantal openingsuren en het aantal gehouden konsultaties
- een tussenkomst in de brutoloonkosten van de door de centra tewerkgestelde teamleden
- een subsidie per konsultatie, indien men geen vaste kracht in dienst heeft
- een vergoeding voor de gemeenschappelijke teamvergaderingen

Uit de feitelijke werking van de centra blijkt dat de voorziene financieringen ontoereikend zijn om een vlotte werking mogelijk te maken.

Binnen het geheel van de werking vormt de tewerkstelling van mogelijke disciplines een delikaat punt. De wetgever voorziet dat ieder buro moet beschikken over een multi-disciplinair team dat adviserend en konsulterend aan het buro verbonden is. Het team moet minstens volgende disciplines bevatten:

- een geneesheer
- een geneesheer-psihiater of een doctor of licentiaat in de psychologische wetenschappen
- een doctor of licentiaat in de rechten
- een maatschappelijk assistent of een gegradueerde sociale verple(e)g(st)er.

Tav de teamwerking en de tewerkstelling van mogelijke disciplines formuleren we enkele bedenkingen:

1. de wetgever spreekt konsekwent van specialisten en deskundigen, die het "kollektief toezicht" uitoefenen op de geboden hulpverlening. Het gaat maw om een gespecialiseerde dienstverlening binnen specifieke probleemdomeninen (cft. doelstellingen: advies ivm kontraceptie en nood-zwangerschap, huwelijks- en gezinsbegeleiding). Nochtans blijkt uit de geest van het dokument dat men de PMG-centra situeert binnen de eerste-lijns

gezondheidszorg die we kunnen tieperen als: opvang van een zo ruim mogelijk veld van problemen/ gebruikmaking van weinig specifieke en/of gespecialiseerde hulpverleningsmodellen. De belangrijkste functies van de eerste-lijns gezondheidszorg zijn opvang en verwijzing naar meer gespecialiseerde diensten.

Gelet echter op de werking, de doelstellingen en de samenstelling van de multi-disciplinaire teams situeert het PMG-buro zich ons insziens op het 2° echellon. Het is een ambulante dienstverlening die zich richt tot specifieke probleemgebieden met gebruikmaking van geeigende hulpverleningstechnieken.

2. De samenstelling van het team onderstelt een arts, een psychiater (of psycholoog), een jurist en maatschappelijk werker (of sociale verpleger). Het zijn allen basisopleidingen die dienstig kunnen zijn bij de hulpverlening aan seksuologische en relationele problemen. Geen enkele van deze opleidingen bezit echter een specifieke vorming aangepast aan het beschreven werkkterrein. Deskundigheid in één vakgebied (Vb. psychologie) garandeert géén vakbekwaamheid in een aangrenzend gebied (Vb. seksuologie). Het wekt op zijn minst verwondering dat licenciaten familiale en seksuologische wetenschappen zelfs niet vermeld worden als mogelijke deskundigen. Op academisch niveau is het nochtans de enige richting die voorziet in een theoretische en praktische vorming, aangepast aan het seksuologische werkdomein.

3. Tot vóór een drietal jaren moest de vaste werkkkracht van een PMG-buro een diploma hebben van maaatschappelijk werk. Andere disciplinies kwamen niet in aanmerking voor subsidiëring. In een wettelijk besluit van 1976 werd dit wel mogelijk: ieder teamlid (psycholoog, jurist, medikus...) kan als vaste kracht aangeworven worden... maar zal slechts gesubsidieerd worden volgens het barema van maatschappelijk werker.

4. Ten slotte kunnen ook "gezinskonsulenten" deel uitmaken van het team. Het ministerieel besluit van 1977 geeft aanduidingen maar geen nauwkeurige criteria waaraan een persoon moet voldoen om zich gezinskonsulent te noemen. In concreto gebeurt iedere erkenning van gezinskonsulent individueel. De centrale administratie beslist (op vage of alleszins ongekende criteria) of iemand over de nodige vorming beschikt om aan het team van een buro deel te nemen. Momenteel is dit voor seksuologen de enige mogelijkheid om als teamlid erkend te worden. Gezinskonsulenten kunnen echter niet als vaste beroepskracht tewerk gesteld worden in een PMG-centrum, dus: ook geen seksuologen!

5. Samengevat komen we tot volgende kontradikties: (1) het PMG-centrum situeert zich op het 1° echellon maar moet tevens gespecialiseerde dienstverlening bieden; (2) het PMG-team moet samengesteld zijn uit minstens 4 disciplines. Geen enkele van deze disciplines heeft een specifieke vorming in de relationele en/of seksuologische hulpverlening. Licenciaten familiale en seksuologische wetenschappen bezitten deze vorming wel. Ze kunnen echter slechts participeren aan een PMG-team via het onduidelijke etiket "gezinskonsulent".

II. Registratiegegevens van PMG-centra.

Op 1.1.1979 waren 64 PMG-centra erkend door het Ministerie van Volksgezondheid. Van deze centra zijn er 34 aangesloten bij de federatie van konsultatieburo's (algemeen aangeduid als kristelijk geïnspireerd). Een achtstal zijn aangesloten bij de Centra voor Gezins- en Seksuele Opvoeding (algemeen aangeduid als humanistisch geïnspireerd). Een derde groep centra is bij geen van de voornoemde koepels aangesloten.

Het is niet mogelijk een globaal overzicht te krijgen van de dienstverlening die in alle centra gebeurt. Momenteel zijn er twee dokumenten die enigszins een idee geven van de personen en

problemen die zich aandienen in de PMG-centra. Uit beide documenten nemen we enkele, o.i. significante tabellen over. Op deze wijze hopen we een indruk te geven van de ruime en gediversifieerde hulpvraag die tot de PMG-centra gericht wordt.

a. MARIEN, S., De Centra voor Prematrimoniaale, Matrimoniaale en Gezinsconsultaties, Soc. Ond. Inst., KUL, 1978.

De onderzoeksgegevens werden bekomen door een steekproefstudie waarin alle PMG-centra in al hun diversiteit zijn vertegenwoordigd. De cliëntgegevens werden bekomen door registratie van iedere hulpvrager vanaf 15 februari t/m 8 april 1977 in de 15 geselecteerde buro's.

Aantal geregistreerde cliënten per PMG-centrum ingedeeld naar tiepe.

	A.C.	%
PMG-centra Kristel. Levensbeschouwing	879	70,2
PMG-centra Humanistische Levensbeschouwing	217	17,3
Overige PMG-centra	156	12,5
	1252	100

Verdeling cliënteel PMG-centra naar leeftijd en geslacht.

	A.C.	%	A.C.	%	A.C.	%
-20 jr.	29	6,8	71	9,4	100	8,4
20-29 jr.	124	29,0	245	32,3	369	31,1
30-39 jr.	134	31,3	236	31,1	370	31,2
40-49 jr.	92	21,5	128	16,9	220	18,6
50-59 jr.	37	8,6	53	7,0	90	7,6
60+	12	2,8	25	3,3	37	3,1
Tot.	428	100	758	100	1186	100

Verdeling PMG-kliënteel naar wijze van kontaktnaam:

	A.C.	%
Op advies	601	50,1
Uit eigen initiatief	524	43,7
Na signalering	75	6,3
Tot.	1200	100,0

Aard van instanties welke het PMG-kliënteel hebben geadviseerd.

Instanties	A.C.	%
Direkte omgeving	238	41,3
Licham. gezondheidsz.	178	30,9
Geestel. Gezondheidsz.	50	8,7
Soc. Dienstverlening	47	8,2
Rechtsbedeling	25	4,3
Arbeid/tewerkstelling	15	2,6
Soc. Kult. Werk	16	2,8
Andere	7	1,2
Totaal	576	100

Verdeling PMG-kliënteel naar aard aanmeldingsprobleem, in categorieën.

	A.C.	%
Seks. Probl.	214	17,9
Relatiestoornis Partner	324	27,1
Andere Huw. en Seks. Probl.	146	12,2
Kinderloosheid/Adoptie	114	9,6
Gezinsplanning	119	10,0
Relatieprobl. Gezinsleden	87	7,3
Andere Gezinsproblemen	46	3,9
Psychol. en Pers. Probl.	96	8,0
Zakelijke Probl.	48	4,0
Totaal	1194	100

Verdeling PMG-kliënteel naar aard van geboden hulpverlening.

	A.C.	%
Informatie en advies	291	25,1
Bemiddelend optreden	58	5,0
Counseling	508	43,9
Terapeutische begeleiding	195	16,9
Andere vormen	106	9,2
Totaal	1158	100,0

Verdeling PMG-kliënteel geholpen door een hulpverlener naar identiteit van deze hulpverleners.

	A.C.	%
Maatsch. Werker	543	42,9
Psycholoog	253	22,9
Arts	143	12,9
Jurist	18	1,6
Huwelijkskonsulent	147	13,2
Andere	6	0,5
Totaal	1110	100

b. VLEUGELS, W., Resultaten van het registratie-onderzoek 1978,
Fed. van Konsultatieburo's.

Onderstaande tabellen hebben betrekking op cliënt- en hulpverleningsgegevens zoals ze zich in 1978 aanboden op 18 buro's, aangesloten bij de Fed. van Konsultatieburo's.

Aantal geregistreeerde cliënten per buro, 1978.

	A.C.	%
Brugge	631	10,7
Kortrijk	724	12,3
Torhout	271	4,6
Antwerpen (de Bomstr.)	858	14,6
Roeselare	543	9,2
St. Niklaas	256	4,3
Brussel (Dinantstr.)	156	2,6
Roeselare (Rijselstr.)	324	5,5
Gent (Visserij)	522	8,9
Izegem	276	4,7
Hassels/Neerpelt	330	5,6
Eeklo	49	0,8
Heverlee	27	0,5
H. o.d. Berg	183	3,1
Blankenberge	161	2,7
Mol	242	4,1
Nijlen	79	1,3
Geraardsbergen	125	2,1
Willebroek	131	2,2
Totaal	5888	100,0

Wijze van kontaktnaam

	%
1. cliënt komt uit eigen initiatief	46,7
2. cliënt werd verwezen door ...	43,3
3. cliënt werd signaleerd	9,9

Geslacht

	%	Gemidd. Bevolking %
1. Mannelijk	40,5	49,6
2. Vrouwelijk	59,5	50,4
	100	100

Leeftijd (in categoriën)

	<u>%</u>	<u>Gemidd. Bevolking %</u>
- 20	7,7	10,4
20-29	25,5	18,3
30-39	28,7	17,5
40-49	22,7	17,3
50-59	10,6	13,2
60+	4,7	23,3
Tot.	100	100

Huwelijksduur

	<u>%</u>
-5 jr.	17,4
5-9	24,1
10-14	20,3
15-19	14,7
20-24	12,4
25+	11,0
	100

Aanmeldingsprobleem

	<u>%</u>
Huwelijks- en Seksuele problemen	47,3
Gezinsproblemen	26,1
Psychische problemen	16,9
Overige	9,6

Aard van de hulpverlening

	<u>%</u>
Uitsluitend Intake	12,6
Uitsluitend Info	12,8
Uitsluitend verwijzing	5,0
Uitsluitend Bemiddeling	5,3
Uitsluitend Krisisinterventie	8,2
Uitsluitend Korte Begeleiding	22,8
Uitsluitend Lange Begeleiding	18,8
Overige Hulpverlening	14,6
Totaal	100,0

Identifikatie cliëntsysteem

	<u>%</u>
Individu	57,4
Koppel	28,2
Gezin	10,2
Ruimer Sociaal Systeem	4,2

Identifikatie Hulpverleners

	<u>%</u>
Maatschappelijk Werker	63,4
Psycholoog	9,8
Psycholoog en Maatsch. Werker	1,7
Jurist en Maatsch. Werker	9,2
Huwelijkskonsulent	13,8
Niet-teamlid en Maatsch. W.	2,5
Overige	6,6

Duur van de hulpverlening

	%
- 1 maand	54,0
1 - 3 m.	21,1
4 - 6 m.	12,5
7 - 12 m.	6,6
1 jr. +	5,6

Aantal konsultaties

	%
1 konsultatie	30,9
2 konsultaties	16,6
3 konsultaties	10,0
4-5 konsultaties	14,5
6-9 konsultaties	10,9
10 . konsultaties	17,0

Uit de beschreven populatie (registratiegegevens 1978, van 18 buro's aangesloten bij de Federatie Konsultatieburo's) werd de variabele "Seksuele Problemen" afzonderlijk beschreven.

Aantal seksuele problemen

	A.C.
Afwijkend seksueel gedrag	46
seksuele stoornis	153
Totaal	199

Naargelang de verschillende buro's wordt de variabele "Seksuele Problemen" zeer uiteenlopend gescoord. Voor sommige diensten deed men in 14,8 % beroep op de dienst wegens seksuele problemen. Andere diensten scoorden in 1978 geen enkel seksueel probleem.

Seksuele Problemen/ Geslacht

	Seks. Probl. %	Alle Probl. %
Mannelijk	51,5	39,3
Vrouwelijk	48,5	60,7
	100,0	100,0

Seks. Probl./ Leeftijd Kliënt

	Seks. Probl.	Alle Probl.
-20 jr.	2,8	7,4
20-29	35,2	25,8
30-39	32,9	29,3
40-49	19,4	22,9
50-59	9,3	10,0
60+	0,5	4,6

Seks. Probleem / Aard van Hulpverlening.

	Seks. Probl.	Alle Probl.
Informatie	17,4	23,1
Bemiddeling	5,4	8,3
Individuele Begeleiding	44,2	44,3
Echtpaar begeleiding	27,3	17,7
Gezinsbegeleiding	4,2	5,3
Andere	0,3	0,5

Seks. Probl. / Identiteit Hulpverlener

	<u>Seks. Probl.</u>	<u>Alle Probl.</u>
Maatsch. Werker	55,2	65,4
Psycholoog	19,2	11,2
Psycholoog/Maatsch. W.	1,7	1,0
Psychiater/Maatsch. W.	2,5	1,5
Jurist	0,3	1,1
Jurist/Maatsch. W.	0,9	2,1
Huwelijkskonsulent	8,7 ⁱ	10,6
Andere Teamleden	3,4	1,0
Niet-teamlid/Maatsch. W.	1,7	1,7
Andere	6,5	4,3

Seks. Probl. / Duur Hulpverlening

	<u>Seks. Probl.</u>	<u>Alle Probl.</u>
-1 m	43,5	51,4
1-3 m	28,2	21,5
4-6 m	15,2	14,7
7-12 m	8,6	7,4
+ 1 jr	4,3	5,0

Seks. Probl. / Aantal Konsultaties

	<u>Seks. Probl.</u>	<u>Alle Probl.</u>
1 konsultatie	22,7	31,9
2 konsultaties	17,3	17,4
3 konsultaties	11,5	11,6
4-5 konsultaties	12,6	12,3
6-10 konsultaties	18,7	14,1
11-20 konsultaties	11,9	9,4
21+	5,4	3,4

III. Konklusies

- De wettelijke voorschriften en/of regelingen tav de PMG-buro's dienen dringend herzien. Het erkennen van feitelijke toestanden is stimulerend als uitgangspunt maar werkt verstarrend op langere termijn. De geest van een vernieuwde regeling dient o.i. aandacht te hebben voor enkele belangrijke dimensies:
  - duidelijke terreinafbakening, zowel op theoretisch als op praktisch vlak, vrl. tav de diensten van Geestelijke Gezondheidszorg. Momenteel ervaren beide tiepen diensten elkaar als konkurrentieel. Op subsidie-technisch vlak voelen de PMG-centra zich stiefmoederlijk behandeld.
  - bewuste erkenningpolitiek die rekening houdt met de landelijke spreiding van de PMG-centra en die afgestemd is op de noden van de bevolking.
  - herziening van de doelstellingen: enerzijds de info- en opvangfunctie verruimen tot preventieve functie; anderzijds de criteria ruimer stellen dan de giindividualiseerde hulpverlening (oa verruiming tot paar- en groepsterapie, groeps-counseling tav probleemgroepen, enz.).
  - bijzondere garanties inbouwen tav de kwaliteit van de hulpverlening. De huidige regeling biedt o.i. te weinig waarborgen. Naast een basisopleiding in de menswetenschappen mag, ten minste voor de vaste beroepskracht, een bijkomende vorming ondersteld worden.
- In konkreto kunnen een aantal suggesties in overweging genomen worden:
  - minder nadruk op de kwantiteit van de dienstverlening, meer aandacht voor de kwaliteit. Wil een centrum subsidies ontvangen voor een voltijdse beroepskracht dan moeten jaarlijks 1200 konsultaties gehouden worden van minstens een

half uur. Een reductie van deze norm tot 600 prestaties per jaar geeft de beroepskracht meer armslag en tevens meer tijd om met de hulpvrager om te gaan.

- subsidiëring van op zijn minst een halftijdse administratieve kracht. Administratie, organisatie, boekhouding: het zijn taken die het best kunnen vervuld worden door daartoe opgeleide personen. Het is o.i. teveel gevraagd wanneer de vaste beroepskracht én een goede hulpverlener moet zijn én een goede sekretaris.
- herziening van het aantal vaste beroepskrachten per buro. Iedere dienst zou op zijn minst over twee vaste krachten moeten beschikken. Momenteel is het werken op een PMG-centrum dikwijls ondankbaar omdat men vanuit zijn éénmanspositie op een eiland werkt. Tevens wordt verondersteld dat de beroepskracht over voldoende inzichten, vaardigheden, technieken beschikt om het heterogene veld van aangeboden problemen te lijf te gaan.
- herziening van het statuut van de beroepskracht. Hulpverlening in het relationeel/seksuologische domein vraagt geeigende inzichten en vaardigheden. Het is evident dat werkers op een PMG-centrum over deze vaardigheden zouden moeten beschikken. Minstens zo belangrijk als de basisopleiding (maatschappelijk werker, psycholoog enz) is de bijkomende vorming die de werker op het PMG-centrum heeft genoten.
- in de wettelijke regelingen opnemen dat licenciaten familiale en seksuologische wetenschappen in het team van deskundigen kunnen plaats nemen en dus ook als vaste beroepskracht kunnen tewerk gesteld worden.
- het team van deskundigen korter bij de vaste werkkraft brengen. Maw hun functie van "kollektief toezicht" ombuigen tot "daadwerkelijk participeren" aan het konsultatiewerk. De teamvergaderingen krijgen dan meer een intervisie- dan een supervisie-inhoud.

- gezien de overheid subsidieert heeft ze ook het recht om te controleren. De PMG-centra mogen echter eisen dat de controle- en subsidiekriteria duidelijk omschreven zijn en op voorhand gekend. Momenteel is het een warboel die ontmoedigend werkt, enerzijds wegens de opgedreven administratieve verplichtingen, anderzijds wegens de dubbelzinnige interpretatie van de bestaande wettelijke teksten. Ten slotte lijkt het ons deontologisch niet verantwoord dat de inspectie inzage zou hebben in dossiers van de hulpvragers.

IV. Lijst van de erkende centra voor prematrimoniaale-, matri-
moniale- en gezinsconsultaties in Vlaanderen. (1.1.1979).

1. Provincie Antwerpen

- * 2000 ANTWERPEN : Consultatiebureau voor levens- en gezins-
(8505) moeilijkheden
J. de Bomstraat 25; tel.: 031/37.76.60.
- 2000 ANTWERPEN : Centrum Gezinsplanning en Sexuele Opvoeding
(8506) Arthur Goemaerelei 4; tel.: 031/37.67.86.
- * 2000 ANTWERPEN : Centrum voor Gezinsproblematiek
(8532) Mutsaertstraat 32; tel.: 031/31.78.35.
- Filialen:
- 2600 BERCHEM, Kanrdinaal Mercierlaan
  - 2120 SCHOTEN, Paalstraat 285
  - 2000 ANTWERPEN, Ploegstraat 23
  - 2000 ANTWERPEN, Rubenslei 13
- 2000 ANTWERPEN : Joods Consultatiebureau voor Levens- en
(8534) Gezinsmoeilijkheden
Jacob Jacobsstraat 2; tel.: 031/30.98.85.
- 2000 ANTWERPEN : Burgemeester Jan Van Rijswijckcentrum,
(8537) prematrimoniaale-; matrimoniale-, en gezins-
consultatie
Hertoginstraat 16; tel.: 031/31.27.09.
- 2000 ANTWERPEN : Free-Clinic,
(8556) Consciencestraat 65; tel.: 031/39.22.61.
- * 2000 ANTWERPEN : Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
(8565) moeilijkheden - DE OEVER
Mozartstraat 27; tel.: 031/16.06.36.
- * 2000 ANTWERPEN : Consultatiebureau B.G.J.G.
(8566) Schermerstraat 32; tel.: 031/33.64.18.
- * 2600 BERCHEM : Horizon Centrum voor Levensproblemen
(8558) Grote Steenweg 640; tel.: 031/40.08.93.
- 2650 BOOM : Intercommunaal Consultatiecentrum voor
(8531) Gezinsplanning en sexuele opvoeding
Kerkhofstraat 151; tel.: 031/88.30.16.

- * 2130 BRASSCHAAT: Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
(8564) vragen "Het Centrum"
Miksebaan 6; tel.: 031/51.49.80.
- 2440 GEEL : Centrum voor Levens- en Gezinsmoeilijk-
(8553) heden
Markt 9; tel.: 014/58.78.19.
- * 3100 HEIST-OP- : Centrum voor Menselijk Welzijn
DEN-BERG Oude Godstraat 44; tel.: 015/24.46.80.
(8528)
- 2800 MECHELEN : Arbeid en Gezondheid
(8527) D. Boucerystraat 17; tel.: 015/21.84.00.
- * 2800 MECHELEN : Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
(8530) moeilijkheden
Hanswijckstraat 55; tel.: 015/41.89.11.
- 2800 MECHELEN : Centrum voor Bijzondere Jeugd- en Gezins-
(8550) zorg - Consultatiebureau
Wollemarkt 34; tel.: 015/41.93.87.
- * 2400 MOL : Centrum voor Levensproblematiek
(8541) Stationstraat 9-11; tel.: 014/31.31.71.
- * 2260 NIJLEN : Centrum voor Menselijk Welzijn
(8549) Rector de Ramstraat 35; tel.: 031/81.71.61.
- * 2300 TURNHOUT : Centrum voor Levensproblematiek-C.L.P.
(8508) onthaal
Rubensstraat 3; tel.: 014/41.54.00.
- * 2660 WILLEBROEK: Centrum voor Jeugd- en Gezinsbegeleiding
(8557) "De Brug"
Nieuwstraat 54; tel.: 031/86.51.70.

2. Provincie Brabant.

- * 1050 BRUSSEL : Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
moeilijkheden
Troonstraat 125; tel.: 02/511.44.50.
- * 1140 BRUSSEL : Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
moeilijkheden
Twee Huizenstraat 32; tel.: 02/511.44.50.

- * 1000 BRUSSEL : Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
moeilijkheden
Dinantstraat 39; tel.: 02/512.87.23.
- 1000 BRUSSEL : Centrum voor Gezinsplanning en Sexuele
Opvoeding
Moutstraat 5; tel.: 02/935.99.22.
- 1150 BRUSSEL : Jeugd- en Gezinsadviescentrum
R. Declercqstraat 7; tel.: 02/762.50.50.
- 1090 BRUSSEL : Sjerp
Laarbeeklaan 101; tel.: 02/478.48.90.
filiaal: 1160 BRUSSEL - Gen Jacqueslaan 273;
tel.: 02/640.17.45.
- 1200 BRUSSEL : Centrum voor Familiale en Sexuologische
Begeleiding
Parie-Joséplein 1; tel.: 02/736.41.50.
- 3290 DIEST : Centrum voor Gezinsplanning en Sexuele
(8555) Opvoeding
Michel Theysstraat 7; tel.: 013/33.52.47.
- * 3030 HEVERLEE : Consultatiebureau voor Gezinsproblemen-
(8526) Heverlee
Naamsesteenweg 355; tel.: 016/23.21.41.
- * 3000 LEUVEN : Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
(8516) problemen
Vital Decosterstraat 92; tel.: 016/22.61.24.
- 3000 LEUVEN : Centrum voor mensen met vragen
(9563) Kiekenstraat 1; tel.: 016/23.04.82.
filiaal:
3300 TIENEN: Potterijstraat 15;
tel.: 016/81.78.54.
- * 3000 LEUVEN : Raadpleging "Huwelijk en Gezin"
Capucienenvoer 35; tel.: 016/22.84.21.
- 3300 TIENEN : Gezinscentrum-Tienen
(8544) Veldbornstraat 18; tel.: 016/81.37.78.
- 1930 ZAVENTEM : Centrum voor Jeugd- en Gezins- en Levens-
(8560) problematiek
H. Henneaulaan 1; tel.: 02/720.84.36.

3. Provincie Limburg.

- * 3950 BERINGEN : Gezinsconsultatie
(8543) Koolmijnlaan 55; tel.: 011/43.67.79.
- * 3500 HASSELT : Gezinsconsultatie
(8520) Rozenstraat 28; tel.: 011/22.85.00.
filialen:
3580 NEERPELT
Kloosterstraat 15; tel.: 011/64.05.00.
3600 GENK
Weg naar As 44; tel.: 011/36.35.00.
- 3500 HASSELT : Centrum voor Gezinsbenadering - Gezins-
(8542) therapie
Schiervellaan 14; tel.: 011/22.74.49.
- 3500 HASSELT : Centrum voor Gezinsplanning en Sexuele
(8545) Opvoeding-Limburg
Kempische Steenweg 52
filialen:
3500 HASSELT
Guffenslaan 108; tel.: 011/22.89.11.
3500 HASSELT
voor R.P. R. JEUNIS, Guffenslaan 110;
- 3550 HEUSDEN- : Centrum voor Gezinsproblemen
ZOLDER St;-Willybrordusplein 1; tel.: 011/43.69.17.
(8554)

4. Provincie Oost-Vlaanderen

- 9800 DEINZE : Contactcentrum voor Samenlevings- en Ge-
(8547) zinsproblematiek
Markt 75; tel.: 091/86.36.90.
- 9330 DENDERMONDE: Centrum voor Huwelijk en Gezin
(8529) Zwarte Zustersstraat 1; tel.: 052/21.31.55.
- * 9900 EEKLO : Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
(8522) moeilijkheden
Patersstraat 6; tel.: 091/77.39.39.

- 9050 EVERGEM : Opvangcentrum voor Gezins- en Samenlevings-
(8561) problemen
Kapellestraat 74; tle.: 091/53.74.84.
- 9000 GENT : Centrum voor Sexuele Voorlichting
(8510) Wellem Tellstraat 13; tel.: 091/25.06.52.
- * 9000 GENT : Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
(8517) vragen
Visserij 152B; tel.: 091/23.81.37.
filiaal:
9100 LOKEREN, Pr. Charlottepark
- * 9000 GENT : Consultatiebureau voor Levens en Gezins-
(8523) problematiek
Zwarte Zustersstraat 18; tel.: 091/25.78.83.
- 9000 GENT : Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
(8535) problemen
Onderbergen 76; tel.: 091/25.69.28.
- * 9500 Geraardsbergen:
(8552) Consultatiecentrum voor Levens- en Gezins-
moeilijkheden
Verhoagenlaan 40; tel.: 054/41.30.00.
- 9322 GIJZEGEM (AALST)
(8524) Consultatiecentrum voor Levens- en Gezins-
begeleiding
Kerkstraat 46; tel.: 053/70.04.31.
- 2700 ST. NIKLAAS: Centrum voor prematrimoniale-, matri-
(8511) moniale- en Gezinsconsultaties
Prins Albertstraat 35; tel.: 031/76.82.72.
- 2700 ST. NIKLAAS: Centrum voor man, vrouw en gezin
(8559) Casinostraat 20; tel.: 031/77.14.00.
- 9200 WETTEREN : Centrum voor Gezinsconsultaties
(8525) Wegvoeringstraat 6; tel.: 091/69.30.18.
- 9060 ZELZATE : Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
(8548) vragen
Kerkstraat 52; tel.: 091/77.36.40.

5. Provincie West-Vlaanderen

- * 8470 BLANKENBERGE :
(8536) Consultatiebureau voor het Gezin
Gezondheidscentrum Oostkust
Astridlaan 35; tel.: 050/41.34.31.
- * 8000 BRUGGE : Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
(8502) moeilijkheden
Garenmarkt 3; tel.: 050/33.41.60.
- 8000 BRUGGE : Centrum voor Gezinsplanning en Sexuele
(8540) Voorlichting
Elisabethlaan 40; tel.: 050/33.69.70 en
050/35.25.73.
- * 8700 IZEGEM : Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
(8518) begeleiding
Kerkplein 4; tel.: 051/30.31.17.
- * 8500 KORTRIJK : Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
(8503) moeilijkheden
Hendrik Consciencestraat 31; tel.: 056/21.11.72.
- 8500 KORTRIJK : Centrum Gezinsplanning en Sexuele Op-
(8538) voeding
Minister Tacklaan 99; tel.: 056/22.60.71.
filiaal
8340 SIJSELE, Dorpstraat 73; tel.: 050/35.82.03.
- * 8400 OOSTENDE : Consultatiebureau voor levens- en gezins-
(8515) moeilijkheden
St.-Sebastiaanstraat 18; tel.: 059/70.37.42.
- 8400 OOSTENDE : Centrum Gezinsplanning en Voorlichting
(8519) St.-Sebastiaanstraat 32; tel.: 059/70.83.45.
- * 8800 ROESELARE : Gewestelijke dienst voor Levens- en Gezins-
(8509) consultatie
Oostnieuwkerkesteenweg 51; tel.: 051/20.29.38.
filialen
8480 VEURNE, Oude Beestenmarkt 3,
tel.: 056/60.29.56.
8600 MENEN, Brugsestraat 95,
tel.: 056/51.28.88.

8880 TIELT, Peperstraat 23,
tel.: 051/40.02.39.

- * 8800 ROESELARE : Sociaal Centrum voor Gezinsconsultaties
(8513) en Maatschappelijk Werk
Rijselsestraat 2; tel.: 051/20.43.99.
- * 8100 TORHOUT : Consultatiebureau voor Levens- en Gezins-
(8504) moeilijkheden
Spinneschoolstraat 7; tel.: 050/21.25.22.

NB. De met een * aangeduide centra zijn lid van de Federatie
van Konsultatieburo's

01. VSL - NIEUWS

Aktiviteiten

De planning voor 1980 wordt nog nader uitgewerkt. In elk geval is uit onze laatste studiedag over seksuele pedagogiek een initiatief gekomen dat niet-aanwezigen nog kan interesseren: er zullen namelijk verder door VSL werkgroepen geanimeerd worden rond seksuele vorming en opvoeding tot relatiebekwaamheid. Wie hiervoor belangstelling heeft wende zich tot Georges Lambrechts, Heidenstraat 14 te 3260 Bekkevoort (016-63.39.99).

Lidmaatschap

Werden erkend als

- aspirant-lid: R. Demey
- gewoon lid: W. Vandereycken
- werkend lid: F. Deven

Zegde lidmaatschap op: P.C. Vandecasteele

Betaalden nog steeds niet hun bijdrage voor 1979 (450 F):

Brosens, Parmentier, Rimanque, Romeyn, Willemsen, Zwaenepoel

Adresverandering

Ons bekend: D.De Bruyn, Kloosterstraat 1E - 9100 Lokeren

Ons onbekend: Ceyvers Guido (Kwakkelberg 8 - 2440 Geel), alsook van volgende leden zoals reeds in vorige nummers meegedeeld:

R. Van Moorter (Gent), L. Verstraete (Menen), G. Callaerts (Wilrijk), S. Hongokusumo (Leuven) U. De Ridder (Turnhout)

o o o o o o o o